MOTIVATIEPOSTER

EERSTE HULP BIJ MOTIVATIEDIP STUDENTEN

START

IS ER SPRAKE VAN EEN MOTIVATIEDIP IN DE KLAS?

JA → ZIJN HET ER MEER DAN DRIE?

NEE → GA ZO DOOR!

ZET FF EEN RAAMPJE OPEN

ZZZ

DOE!

Iets anders
Er zijn dus een paar studenten die niet actief bezig zijn in de les.

Gaat het om steeds andere studenten? Ach, iedereen heeft recht op een mindere dag. Maak een afweging of het écht iets is waar je iets mee moet. Wat kan helpen is ze, door ze een taak te geven als iets kopiëren of koffie te halen, even uit het proces te halen. Wanneer ze terug naar de klas komen gaat het leren en werken waak weer beter. Gaat het om steeds dezelfde studenten? Ga dan met ze in gesprek en probeer te achterhalen waar de motivatiedip vandaan komt.

ZIJN HET ER MEER DAN DRIE?

NEE → IS DE LESSTOF UITDAGEND GENOEG?

JA → SLUIT DE LESSTOF AAN BIJ WAT DE STUDENTEN KUNNEN?

IS DE LESSTOF UITDAGEND GENOEG?

NEE → DOE!

Differentiëren
Tijdens het zelfstandig werken, merk ik dat sommige studenten al snel klaar zijn met de opdrachten, terwijl anderen juist langer de tijd nodig hebben. Wat kan ik doen?

Als ik merk dat er een groot verschil is in het tempo waarin de studenten de opdrachten maken, vind ik het belangrijk om daarop in te spelen. Als studenten het gevoel hebben dat ze niet genoeg tijd hebben, zullen ze gedemotiveerd raken. Aan de andere kant zullen de studenten die steeds snel klaar zijn, zich gaan vervelen. Om dit te voorkomen zorg ik voor opdrachten op verschillende niveaus. Sommige studenten worden uitgedaagd door complexe opdrachten terwijl andere studenten deze opdrachten niet hoeven te maken.

LEVEL 1
LEVEL 2
LEVEL 3

SLUIT DE LESSTOF AAN BIJ WAT DE STUDENTEN KUNNEN?

JA → GEEF JE STRUCTUUR AAN DE LES (COMMUNICEER JE DOELEN, VERWACHTINGEN EN SUCCESCRITERIA)?

NEE → DOE!

Activeer de voorkennis
Ik begin de eerste les van de nieuwe onderwijsperiode met een nieuw onderwerp. Studenten kijken me aan alsof ze water zien branden en als ik ze een vraag stel komt er geen antwoord. Wat kan ik doen?

Bij een nieuw onderwerp is het belangrijk om eerst te testen wat studenten al weten van het onderwerp, zodat je hiervop kan aansluiten. Als het voor studenten niet duidelijk is waar de lesstof over gaat, kan dit frustraties opleveren en daardoor kan de aandacht wegzakken. Als studenten deze informatie al eerder hebben gehad, kan dit voor verveling zorgen, wat ook voor demotivatie kan zorgen. Ik haal daarom voorkennis op door bijvoorbeeld een mindmap te maken over het 'nieuwe' onderwerp, met daarbij de vraag 'wat weet je al over...'. Ik pas dan de lesdoelen en de leerstof aan op de uitkomst van deze mindmap.

GEEF JE STRUCTUUR AAN DE LES (COMMUNICEER JE DOELEN, VERWACHTINGEN EN SUCCESCRITERIA)?

NEE → DOE!

Visualiseer de doelen
Aan het einde van de les pakken studenten meestal snel hun spullen in en gaan zij het lokaal uit. Als ik het lokaal uitloop, weet ik niet of de lesstof die we vandaag behandeld hebben ook echt over is gekomen. Hoe kan ik hiermee omgaan?

Het is belangrijk dat ik voldoende tijd in plan om de les te starten en af te ronden, zodat ik kan vooruitblikken en terugblikken. Om goed vooruit te blikken maak ik, aan het begin van de les, de lesdoelen visueel op het bord. Zo weten studenten wat zij deze les kunnen verwachten. Ik laat de lesactiviteiten vervolgens aansluiten op deze doelen. Aan het einde van de les laat ik de doelen nog eens zien en check ik of de leerdoelen zijn behaald. Dit doe ik bijvoorbeeld door studenten allemaal individueel in eigen woorden de leerdoelen te laten omschrijven of antwoord te laten geven op vragen die ik over de leerdoelen heb bedacht. Zo weet ik ook meteen of ik de volgende les opnieuw aandacht aan deze doelen moet besteden!

Het volledige instructiemodel
Tijdens het zelfstandig werken merk ik dat studenten na mijn uitleg over de opdracht meteen de vraag stellen 'wat moeten we nu doen?'. Ook vragen de snelle studenten na een tijdje wat ze kunnen doen, waardoor ik geen tijd meer heb om de studenten die nog bezig zijn, te helpen. Hoe pak ik dit op?

Ik bouw de instructie op volgens het volledige instructiemodel. Op deze manier kan ik controleren of de instructie compleet is. De instructie bestaat dan uit de volgende stappen:
Wat: wat moet je doen?
Hoe: hoe moet je dit aanpakken?
Hulp: welke hulp kan je inzetten (bijvoorbeeld een klasgenoot of een boek)?
Tijd: hoeveel tijd krijg je voor de opdracht?
Uitkomst: wat is het doel van de opdracht?
Klaar: wat kun je doen als je klaar bent?

GEEF JE STRUCTUUR AAN DE LES (COMMUNICEER JE DOELEN, VERWACHTINGEN EN SUCCESCRITERIA)?

JA → GEEF JE MET FEEDBACK AAN WAAR STUDENTEN STAAN EN NAARTOE KUNNEN WERKEN?

NEE → DOE!

Peerfeedback
Tijdens de les geef ik studenten de opdracht om feedback te geven op elkaars werk. Ik merk dat studenten het lastig vinden om kritisch te zijn of om echt inhoudelijke feedback te geven. Hoe kan ik dit het beste aanpakken?

Studenten moeten getraind en begeleid worden in het geven van goede feedback. Een hulpmiddel hierbij is het gebruik van een single point rubric. Hiermee kunnen studenten elkaar gerichte feedback geven. Ik benoem hierbij een criterium waarop beoordeeld zal of kan worden (bijvoorbeeld uit het beoordelingsformulier). Ik stel daarbij vervolgens de vragen:

Wat is er al goed aan dit onderdeel?
Wat kan de student nog doen om dit onderdeel te verbeteren?
Op deze manier geven studenten elkaar positieve feedback, maar kijken ze ook kritisch naar elkaars werk.

Plan van aanpak maken
Tijdens een begeleidingsgesprek vertelt een student dat hij/zij alweer een onvoldoende heeft behaald en nu even niet meer weet hoe hij/zij verder moet. Hoe kan ik deze student het beste verder helpen?

Als docent is het vereisteelijk om een student vooral aanwijzingen te geven en dus te vertellen wat hij/zij moet doen. Ik bedenk steeds dat wat voor de een werkt, niet per se een succesvolle aanpak is voor een ander. Ik help daarom de student tot een goed plan van aanpak te komen. Ik laat de student vooral nadenken over zijn/haar huidige plan van aanpak. Ik laat de student nadenken over wat daar goed aan was en wat er eventueel anders zou kunnen. Ik stel daarbij de volgende vragen:

Hoe heb je dit aangepakt?
Wat ging daar goed?
Welke kwaliteiten heb je van jezelf ingezet?
Wat zou je anders doen?
Welke kwaliteiten komen daar van pas?
Welke leerstrategieën kun je daarbij inzetten?
Ik leg vooral de nadruk om de toekomst en de positieve aspecten in plaats van wat er allemaal fout gegaan is.

GEEF JE MET FEEDBACK AAN WAAR STUDENTEN STAAN EN NAARTOE KUNNEN WERKEN?

JA → STRAAL JE UIT DAT JE STUDENTEN HET KUNNEN?

NEE → DOE!

Wat weet je (nog) wel?
Als ik een student een vraag stel en hij/zij vervolgens zegt 'Ik weet het niet', ga ik snel door naar de volgende student en stel ik de volgende vraag. Dit voelt voor mij niet goed. Wat kan ik met deze situatie doen?

Oplossing: Soms vinden studenten het spannend om een goed antwoord te geven of denken zij dat ze het écht niet weten. Ik stel dan de vraag 'wat weet je hier (nog) wel van?', waardoor ik de vraag wat breder formuleer. Studenten gaan dan vaak toch nog een keer nadenken en meestal toch tot een goed antwoord komen. Hierdoor krijgt de student een succeservaring, wat zorgt voor het gevoel van vertrouwen en competentie. Ik geef dan ook steeds een compliment.

Geef complimenten!
Als ik feedback geef aan mijn studenten, merk ik dat ik vooral beschrijf wat studenten nog moeten verbeteren. Hierdoor merk ik dat studenten gedemotiveerd raken, omdat zij het gevoel hebben dat ze niks goed gedaan hebben. Hoe kan ik dit anders aanpakken?

Het is als docent heel vereisteelijk om te benoemen wat studenten allemaal nog moeten doen om een goed resultaat te behalen. Als studenten enkel te horen krijgen wat zij niet goed gedaan hebben, zullen zij gedemotiveerd raken met alle gevolgen van dien. Ik probeer steeds voor ogen te houden dat (bijna) elke student de opdracht met goede intenties heeft gemaakt en er altijd wel iets positiefs te benoemen valt. Dit hoeft niet per se in het werk te zijn dat student heeft ingeleverd, maar dit kan ook bijvoorbeeld in de werkhouding zijn. Ik benoem altijd positieve aspecten 'Ik zie dat je al veel informatie hebt verzameld, je bent zo te zien erg nieuwsgierig!' of 'Je hebt je werk twee dagen voor de deadline ingeleverd, wat goed dat je zo vooruitstrevend aan het werk bent gegaan!'.

STRAAL JE UIT DAT JE STUDENTEN HET KUNNEN?

NEE → WAT COMPETENTIE BETREFT ZIT JE GOED!

In gesprek met studenten
Ik behandel de lesstof die per week gegeven wordt, maar vraag niet naar de ideeën en input van studenten.

Ik start de les met het bespreken van de leerdoelen van die dag en vraag aan de studenten of zij input hebben voor de les. Na input van de studenten voeg ik de tips en ideeën toe aan de lesopzet. Tijdens de les kan je "verwijzen" naar de tips en ideeën en betrek je de studenten bij de les.

Gesprek tussen studenten
Studenten gaan bij het project aan de slag met de opdrachten per week maar bevragen elkaar niet voor input. Hoe kan ik ervoor zorgen dat de tips en ideeën van de groepen gedeeld worden?

Bij de start van de les vraag ik aan de studenten om een korte opsomming te geven van de ideeën die ze hebben voor het project. Hierna gaan ze in gesprek met een andere projectgroep om deze ideeën te bespreken en elkaar aan te vullen. Op deze manier krijgen de studenten een breder beeld van de opdracht.

BLA BLA BLA

DOE!

HEBBEN STUDENTEN KEUZEMOGELIJKHEDEN BINNEN DE LES?

NEE → DOE!

Werktempo
Ik constateer dat er verschillen zijn in werktempo.

Met de klas bespreek ik het eindproduct dat de studenten moeten opleveren aan het eind van de periode. Ik geef ze alle nodige informatie. Hierdoor kunnen studenten die "sneller" door het programma lopen de producten afronden en kan ik als docent verdieping of verbreding aanbieden.

Wat heb je nodig?
Ik ga in gesprek met de studenten en vraag: "Welke informatie heb jij nodig om verder te kunnen?" Op de antwoorden van de studenten maak ik een opzet van de les en ga hiervop verder.

JA → VRAAG JE NAAR IDEEËN EN MENINGEN VAN STUDENTEN?

JA → IS HET DUIDELIJK HOE DE OPDRACHT GEKOPPELD IS AAN DE BEROEPSPRAKTIJK?

NEE → DOE!

PRAKTIJK
SCHOOL

Koppeling maken
Ik constateerde dat aan het einde van de periode diverse studenten tot de "ontdekking" komen dat de uitwerking gekoppeld moet zijn aan de opdrachtgever uit de beroepspraktijk.

Bij de start van de periode leg ik de koppeling tussen de opdracht en de (beroeps)praktijk duidelijk uit. Per opdracht die ze moeten maken tijdens de periode leggen we de link tussen de opdracht en de praktijk waardoor het nut en de noodzaak van de opdracht inzichtelijk is voor de leerlingen. Zo werken ze aan de opdracht zonder de praktijk uit het oog te verliezen.

Taalgebruik
Je stem-en taalgebruik heeft effect op de groep, maar ook op jou als docent. Na een les kan je soms heel moe zijn, omdat je heel veel en hard gepraat hebt.

Ik ben me gaan verdiepen in motiverende taal en ben erachter gekomen dat niet alleen wat je zegt maar ook hoe je het zegt van belang is. Ik praat nu wat langzamer, op een normaal volume en met een iets hogere toon. Dat helpt! Studenten ervaren een prettiger sfeer en voelen zich meer gestimuleerd om aan de slag te gaan.

DOE!

OF Uhh... JE KUNT HET DOEN...

KIJK EENS NAAR JE TAALGEBRUIK. GEBRUIK JE VEELAL 'JE KUNT' OF 'JE KUNT BESLUITEN OM' IN PLAATS VAN 'JE MOET' OF 'JE GAAT NU'?

NEE ← IS HET DUIDELIJK HOE DE OPDRACHT GEKOPPELD IS AAN DE BEROEPSPRAKTIJK?

JA → QUA AUTONOMIE ZIT JE PRIMA!

Ontvangen
Ik praat met mijn studenten eigenlijk alleen maar over de leerstof.

Ik ontvang mijn studenten nu bij de deur en zorg dat ik ze echt zie, bijvoorbeeld een student die heel vrolijk binnen komt. Tegen die vrolijke student zeg ik " Wat kijk je vrolijk, iets leuks meegemaakt?" Op haar antwoord vraag ik vervolgens door. Door te reageren op wat ik waarneem bij studenten maak ik nu veel gemakkelijker een praatje.

Ervaringen delen
Ik vertel wat over mijzelf gerelateerd over het onderwerp. Bij het vak loopbaanorientatie gaf ik aan dat ik voor het onderwijs koos, omdat ik enthousiast raakte over de verhalen van drie verschillende kennissen uit het onderwijs. Studenten vertelden vervolgens over hun gesprekken bij hun studiekeuzes.

HELP!

DOE!

Elkaar helpen
Ik hoor en zie mijn studenten onderling weinig communiceren.

Ik geef studenten opdrachten waarbij ze elkaar helpen. Studenten krijgen een individuele uitzoekopdracht. Studenten zoeken voor elkaar zoektermen en wisselen die uit. Op deze manier krijgen studenten een veel breder blikveld en gaan met elkaar in gesprek.

Feedback
Ik laat studenten elkaar peerfeedback geven op basis van de doelen die bij een opdracht horen. Daarbij laat ik de positieve feedback overheersen ten opzicht van de tips (3:1). Door het geven van feedback raken studenten met elkaar in gesprek.

NEE ← MAAK JE WELEENS EEN PRAATJE MET STUDENTEN (NIET OVER DE LESSTOF)?

JA → KOM JE HIER NOG WEL EENS OP TERUG?

NEE → DOE!

Notitie
Ik ben vrij doelgericht en praatte met mijn studenten eigenlijk alleen maar over de leerstof.

Van twee praatjes (niet over de leerstof) die ik met mijn studenten heb, schrijf ik kort een notitie in mijn agenda. Bijvoorbeeld over de vrolijke student, omdat zij net gezegen had dat haar vriend haar mee uitnam voor een etentje. De volgende les vraag ik hoe het etentje was. In de meeste gevallen zijn studenten verrast dat ik het nog weet en gaan enthousiast vertellen.

LAAT JE STUDENTEN GOED SAMENWERKEN?

JA → DOE!

Rollen
Ik vroeg studenten samen te werken bij het maken van een opdracht, maar ze werkten voornamelijk individueel.

Ik gaf bij de samenopwerkingsopdrachten verschillende rollen aan de studenten, zodat ze afhankelijk waren aan elkaar: voorzitter, notulist, deskundige en presentator.

Didactisch coachen
Ik gaf feedback op strategie (Didactisch Coachen). Nadat studenten aangaven wat zij gedaan hadden, zei ik: 'Als ik het zo hoor hebben jullie nu je werk veel beter gepland, steeds een beetje, en vooral ook goed herhaald. Daarom hebben jullie nu een veel beter resultaat voor de opdracht dan de vorige keer!'.

De Toverdeur
Ik vroeg studenten feedback te geven op elkaars posters. Vaak komen studenten niet veel verder dan "goed" of "mooi". Waarom lukt het mij niet om ze meer en waardevollere feedback te geven?

Ik verdeel de studenten in groepjes en neem ze even apart in een naastgelegen lokaal. Elk groepje krijgt een andere rol, zoals Vormgevers, Flimmakers en Fotografen. Wanneer ze door de deur zouden stappen, zijn ze geen studenten meer, maar échte professionals. Vanuit deze rol geven de groepjes studenten feedback op elkaars poster. Studenten kijken dan met andere ogen naar elkaars werk, discussiëren met elkaar wat ze goed vinden en wat niet. De studenten geven op deze manier meer feedback dan wanneer ze geen rol aannemen.

JA → PRATEN STUDENTEN WEL GENOEG MET ELKAAR (MAG OOK OVER DE INHOUD GAAN)?

JA → DURVEN STUDENTEN VOUTEN TE MAKEN?

NEE → DOE!

Fouten maken moet
Niets is leerzamer dan fouten maken. De school zou een plek moeten zijn waar continu gekoperimenteerd en geblunderd wordt. Waarom blijven mijn studenten ze netjes binnen de lijntjes kleuren?

Ik vertel aan studenten verhalen over fouten die ik zelf in de beroepspraktijk heb gemaakt. Studenten smullen ervan én het maakt het praten over misstappen makkelijker.

Als er iets mis is gegaan met het werk van studenten, benadruk ik dat ik trots ben dat ze iets geprobeerd hebben. We kijken samen hoe de student nu verder kan.

FAAL

HET ZIT GOED MET DE RELATIE!

MEER TIPS?
Heb je alles geprobeerd, maar zijn jouw studenten nog steeds niet te motiveren? Houd moed. Er zijn duizenden andere factoren die de motivatie van studenten kunnen dwarsbomen.

Mocht je meer tips willen hebben over motivatie?
Kijk dan op www.hr.nl/motivatieposter of neem contact op met Lector Motiverende Leeromgevingen: Petra Poelmans via p.poelmans@hr.nl

HEB JE ZELF GOEIE TIPS?
Deze poster is gebaseerd op de motivatietheorie van Deci en Ryan. Competentie, Autonomie en Relatie zijn de drie psychologische basisbehoeften om ontwikkeling en motivatie te kunnen waarborgen. Grofweg zou je deze drie begrippen als volgt kunnen 'vertalen':
Competentie: Ik geloof en heb plezier in mijn eigen kunnen.
Autonomie: Ik kan het zelf, hoeveel niet altijd alleen.
Relatie: Ik voel mij verbonden met anderen.

Heb je naar aanleiding van deze poster zelf nog goede tips om studenten te motiveren? Deel ze met ons en je collega's via p.poelmans@hr.nl

OOK EEN POSTER?
Deze motivatieposter is te downloaden en te bestellen via www.debeteredocentenkamer.nl
Scan de QR-code om ook de podcastaflevering over deze motivatieposter te luisteren.

DE BETERE DOCENTENKAMER

COLOFON
De Motivatieposter is gemaakt door docenten van Hogeschool Rotterdam en is geschikt voor elke docentenkamer.

Redactie: Suzanne van der Straaten (Instituut voor Lerarenopleidingen), Theo van Dijk (Instituut voor Lerarenopleidingen), Petra Poelmans (Kenniscentrum Talentontwikkeling), Elizabeth van Twist (Kenniscentrum Talentontwikkeling), Ingrid de Nood (Instituut voor Gebouwde Omgeving) en Rinus de Regt (Rotterdam Academy).

HOGESCHOOL ROTTERDAM

Met dank aan alle collega's die tips wilden geven!